

POSTANOWIENIE

Dnia 30 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

w sprawie **K.K.**,
skazanego za czyny z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej
na posiedzeniu w dniu 30 listopada 2023 r.,
w trybie art. 535 § 3 k.p.k.,
kasacji obrońcy skazanego
od wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie
z dnia 28 kwietnia 2023 r., sygn. akt II Ka 114/23,
utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Bochni
z dnia 20 grudnia 2022 r., sygn. akt II K 542/21,

p o s t a n o w i ł:

1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną,
2. zwolnić skazanego K.K. od kosztów sądowych postępowania kasacyjnego, obciążając nimi Skarb Państwa,
3. zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz adw. K.W., Kancelaria Adwokacka w B., kwotę 442,80 zł (czterysta czterdzieści dwa złote i osiemdziesiąt groszy), w tym 23 % VAT, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skazanemu z urzędu w postaci sporządzenia i wniesienia kasacji.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Bochni z dnia 20 grudnia 2022 r., sygn. akt II K 542/21, K.K. został uznany za winnego trzech czynów ciągłych, a mianowicie:

1. czynu z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k., za który wymierzono mu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności (pkt I); w związku z tym skazaniem orzeczono wobec oskarżonego także środek karny w postaci zakazu zajmowania stanowisk kierowniczych, kontrolnych i nadzorczych w podmiotach społecznych i gospodarczych, których przedmiotem działalności jest ochrona praw rodziców i dzieci oraz alienacja rodzicielska, a także wykonywania zawodu mediatora i psychologa na okres 5 lat (pkt II) oraz obowiązek naprawienia szkody na rzecz pokrzywdzonych (pkt III).
2. czynu z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k., za który wymierzono mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności (pkt IV) – w związku z tym skazaniem orzeczono wobec oskarżonego także środek karny w postaci zakazu zajmowania stanowisk kierowniczych, kontrolnych i nadzorczych w podmiotach społecznych i gospodarczych, których przedmiotem działalności jest ochrona praw rodziców i dzieci oraz alienacja rodzicielska, a także wykonywania zawodu mediatora i psychologa na okres 5 lat (pkt V) oraz obowiązek naprawienia szkody na rzecz pokrzywdzonych (pkt VI).
3. czynu z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k., za który wymierzono mu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności (pkt VII) – w związku z tym skazaniem orzeczono wobec oskarżonego także środek karny w postaci zakazu zajmowania stanowisk kierowniczych, kontrolnych i nadzorczych w podmiotach społecznych i gospodarczych, których przedmiotem działalności jest ochrona praw rodziców i dzieci oraz alienacja rodzicielska, a także wykonywania zawodu mediatora i psychologa na okres 5 lat (pkt VIII) oraz obowiązek naprawienia szkody na rzecz pokrzywdzonych (pkt IX).

Rozstrzygnięcia jednostkowe zostały połączone i jako karę łączną wymierzono oskarżonemu karę 10 miesięcy pozbawienia wolności (pkt X) oraz łącznie środek karny w postaci zakazu zajmowania stanowisk kierowniczych, kontrolnych i nadzorczych w podmiotach społecznych i gospodarczych, których przedmiotem działalności jest ochrona praw rodziców i dzieci oraz alienacja rodzicielska, a także wykonywania zawodu mediatora i psychologa na okres 10 lat (pkt XI). K.K. został

również uniewinniony od czynu zarzucanego mu w pkt I tiret 1 aktu oskarżenia (pkt XII). Wyrok zawierał ponadto rozstrzygnięcia o kosztach procesu (pkt XIII-XIV).

Apelacje od tego wyroku (z wyłączeniem jego części zawierającej rozstrzygnięcie uniewinniające oskarżonego) wnieśli oskarżony i jego obrońca formułując w nich szereg zarzutów naruszenia prawa procesowego w zakresie oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie (m.in.: art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k. i art. 5 § 2 k.p.k.), jak również wskazując na bezpodstawne odstępnie od bezpośredniego przesłuchania przed sądem jednego ze świadków (w tym względzie wskazano na naruszenie art. 2 § 2 k.p.k., art. 391 k.p.k. i art. 392 k.p.k. oraz art. 6 ust. 3 lit. d Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności). W apelacjach znalazły się także zarzuty błędu w ustaleniach faktycznych stanowiących podstawę wyroku, mającego wpływ na jego treść, oraz rażącej niewspółmierności kary.

Sąd Okręgowy w Tarnowie, po rozpoznaniu obu apelacji, wyrokiem z dnia 28 kwietnia 2023 r., sygn. akt II Ka 114/23, utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

Kasację od powyższego wyroku wniósł obrońca skazanego. Zaskarżył go w całości i zarzucił:

„I. rażące naruszenie prawa procesowego, mające istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a to:

1. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k., art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. poprzez nienależyte rozpoznanie zarzutów apelacji, polegające na lakonicznym przyjęciu argumentacji Sądu I instancji, w zakresie zarzucanych naruszeń, bez wyczerpującego odniesienia się do okoliczności i argumentów podniesionych w apelacji i bez wyczerpującego wskazania dlaczego tych zarzutów nie uznano za zasadne, co świadczy o ich niedostatecznej i pobieżnej analizie przez Sąd II instancji, co w konsekwencji spowodowało wadliwe rozpoznanie zarzutów i utrzymanie zaskarżonego wyroku w mocy;

2. art. 433 § 2 k.p.k. i art. 424 § 1 pkt 1 w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 4 i 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. poprzez niepełną i nierzetelną, przy naruszeniu zasady bezstronności kontrolę wyroku Sądu Rejonowego w Bochni przy jednoczesnym braku rzetelnego odniesienia się w pisemnym uzasadnieniu do istotnych racji

przedstawionych w skardze odwoławczej, w szczególności zarzutów dotyczących przekroczenia swobodnej oceny dowodów w postaci zeznań świadków, która to obraza miała istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, skutkowała bowiem utrzymaniem w mocy wyroku Sądu Rejonowego, w sytuacji, gdy orzekanie tegoż Sądu znacząco naruszyło przepisy postępowania, albowiem Sąd ten stwierdził, że K.K. jest winny popełnienia zarzucanego mu czynu, mimo że istnieją uzasadnione podstawy do twierdzenia, że zeznania obciążające oskarżonego wynikały z niezadowolenia pokrzywdzonych z niekorzystnych dla nich wyników postępowań w sprawach dotyczących ich rodzin i były efektem ustalenia, do którego doszło po nawiązaniu przez pokrzywdzonych ze sobą kontaktu;

3. art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k., art. 6 k.p.k., 7 k.p.k. i 410 k.p.k. poprzez niepełną i nierzetelną, przy naruszeniu zasady bezstronności kontrolę wyroku Sądu Rejonowego w Bochni i zbyt powierzchowne odniesienie się przez Sąd Okręgowy w Tarnowie do zarzutów apelacji dotyczących naruszenia przez Sąd I instancji zasady bezpośredniości, prawa oskarżonego do rzetelnego procesu oraz prawa do obrony poprzez nieprzesłuchanie przez Sąd I instancji wnioskowanych przez oskarżonego świadków mających potwierdzić podane przez niego okoliczności i fakty świadczące o tym, iż nie wypełnił on znamion przestępstwa oszustwa, w tym świadka A.W. i oddalenie tych wniosków dowodowych oskarżonego wymienionych też w apelacji, a zmierzających do wykazania okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, podczas gdy Sąd Odwoławczy w przypadku nieuwzględnienia zarzutu apelacyjnego, powinien podać w sposób wyczerpujący dlaczego argumenty autora apelacji uznał za niezasadne, co mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia;

4. art. 6 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. oraz art. 6 ust. 3 lit. d) Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz.U. 1993.61.284 ze zm.) poprzez nieprzesłuchanie przez Sąd II instancji wnioskowanych przez oskarżonego świadków i całkowitą akceptację naruszenia przez Sąd *a quo* zagwarantowanego oskarżonemu prawa do obrony i prawa do rzetelnego procesu, polegającego na oddaleniu wniosków dowodowych oskarżonego, w tym wniosku o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków A.S. i P.G., wniosku o przesłuchanie świadków wskazanych w piśmie oskarżonego z dnia 30 marca 2022 r., wniosku o

przeprowadzenie dowodów wskazanych w piśmie oskarżonego z dnia 1 marca 2022 r. oraz wniosku o dopuszczenie dowodu z pism zalegających na k. 3349, pisma Rzecznika Praw Obywatelskich z dn. 14.12.2017 r., dokumentu zatytułowanego „uzasadnienie”, „plan opieki rodzicielskiej” oraz 5 kartek stanowiących fragment podręcznika dla mediatorów, dokumentu „uzupełnienia maila” K.D. oraz dowodu z innych pism przedstawionych Sądowi I instancji na rozprawie dnia 20 grudnia 2022 r., a co za tym idzie, uniemożliwienie oskarżonemu zakwestionowania prawdziwości złożonych przez pokrzywdzonych obciążających go zeznań i odpierania stawianych im zarzutów a tym samym pozbawienie go możliwości przeciwstawienia się tezom oskarżenia i realizacji swego prawa do obrony;

II. rażące naruszenie prawa materialnego, a to:

- art. 53 k.k. poprzez utrzymanie w mocy wyroku Sądu I instancji orzekającego wobec oskarżonego za zarzucany mu czyn karę łączną 10 miesięcy pozbawienia wolności oraz łącznie środka karnego w postaci zakazu zajmowania stanowisk kierowniczych, kontrolnych i nadzorczych w podmiotach społecznych i gospodarczych, których przedmiotem działalności jest ochrona praw rodziców i dzieci oraz alienacja rodzicielska, a także prowadzenia zawodu mediatora i psychologa na okres 10 lat i w konsekwencji doprowadzenie do zachwiania relacji między dolegliwością kary, a stopniem winy oskarżonego, a także niewzięcie przez Sąd w sposób dostateczny pod uwagę celów zapobiegawczych i wychowawczych w stosunku do oskarżonego”.

Obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu odwoławczego, a także wyroku Sądu I instancji „w zaskarżonej części” i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Bochni jako sądowi pierwszej instancji. Kasacja zawierała ponadto wniosek o wstrzymanie wykonania zaskarżonego nią wyroku, a także wnioski w przedmiocie kosztów procesu: o zwolnienie skazanego od ponoszenia kosztów postępowania, w tym opłaty od kasacji, a także o zasądzenie kosztów obrony z urzędu.

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście bezzasadna, co umożliwiło jej rozpoznanie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

Dwa pierwsze zarzuty kasacji odnoszą się do rzetelności kontroli odwoławczej przede wszystkim w takim zakresie, w jakim Sąd Okręgowy zaaprobował ustalenia i oceny Sądu I instancji co do winy i sprawstwa skazanego. W pierwszym zarzucie kasacji wskazuje się w tym względzie na rażące naruszenie art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. i art. 424 § 1 k.p.k. Podobnie m.in. na rażące naruszenie art. 424 § 1 k.p.k. wskazano w drugim zarzucie kasacji. Tymczasem przepis ten reguluje wymogi uzasadnienia wyroku Sądu I instancji a nie wyroku Sądu odwoławczego, którym utrzymano w mocy wyrok Sądu I instancji, a tak się stało w rozpatrywanej sprawie. Wobec tego wskazanie na rażące naruszenie art. 424 § 1 k.p.k. w tej sprawie było nieuprawnione.

Zarzuty rażącego naruszenia pozostałych przepisów wskazanych w dwóch pierwszych punktach kasacji (I.1. i I.2) nie zasługiwały na uwzględnienie. Należy zgodzić się ze skarżącym, że rzeczywiście uzasadnienie zaskarżonego wyroku jest dość lakoniczne, bowiem kwestii prawidłowości oceny przeprowadzonych dowodów Sąd odwoławczy poświęcił trzy akapity swoich rozważań (w kolejności 3, 4 i 5, wszystkie na stronie 4 uzasadnienia wyroku). Wynika z nich, że prawidłowa jest ocena zeznań pokrzywdzonych, którzy przedstawiają spójną wersję wydarzeń, zwłaszcza biorąc pod uwagę ich liczbę oraz fakt, że są to osoby dla siebie obce, a także osób bliskich dla pokrzywdzonych, którzy co prawda nie mieli aż tak dużego kontaktu z oskarżonym, ale albo się z nim zetknęli, albo znają wersję dotyczącą jego postępowania od samych pokrzywdzonych. W konsekwencji, przy uznaniu za wiarygodne zeznań pokrzywdzonych, Sąd odwoławczy zaakceptował brak uznania za prawdziwą wersji prezentowanej przez samego skazanego.

Oceniając prawidłowość przeprowadzenia kontroli instancyjnej należy mieć na względzie, że same niedostatki uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego utrzymującego w mocy wyrok Sądu I instancji nie mogą stanowić podstawy do uchylenia wyroku Sądu odwoławczego (art. 537a k.p.k.). Ponadto, co istotne w tej sprawie, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, które Sąd Najwyższy aprobuje, jeżeli Sąd I instancji w swoim uzasadnieniu dokona wszechstronnej i kompleksowej

oceny wszystkich istotnych okoliczności, tak w zakresie ustaleń faktycznych, będących konsekwencją szczegółowo wykazanej oceny materiału dowodowego, jak i w sposób pełny przedstawi argumentację prawną, to Sąd odwoławczy niejednokrotnie może w istocie nie mieć żadnych „nowych” argumentów, które można byłoby przedstawić skarżącemu w ramach ustosunkowania się do zarzutu. Toteż w takich sytuacjach Sąd odwoławczy nie narusza rażąco prawa, jeżeli w uzasadnieniu swego wyroku w pewnej mierze ograniczy się do zaakceptowania rozstrzygnięcia i odesłania do argumentacji Sądu *meriti* (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2021 r., II KK 113/21; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2021 r., III KK 77/21; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2018 r., V KK 384/17). Dlatego też niedostatki uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego nie zostały uznane za rażące naruszenie zasad kontroli odwoławczej.

Takie stanowisko jest uprawnione właśnie z tego względu, że w tej sprawie Sąd Rejonowy sporządził obszerne, wyczerpujące i szczegółowe uzasadnienie wyroku skazującego. Treść tego uzasadnienia i jakość wywodów w nim zawartych uprawniała Sąd odwoławczy do jedynie zwięzłego odniesienia się do kwestii dotyczących oceny dowodów i ustaleń faktycznych, a w konsekwencji do odesłania do argumentacji, ocen i ustaleń Sądu I instancji. W szczególności Sąd Rejonowy szczegółowo omówił zeznania pokrzywdzonych, którzy twierdzili, że skazany wprowadził ich w błąd co do posiadanych kompetencji i możliwości działania, przede wszystkim poprzez wskazania, że jest psychologiem i biegłym sądowym. Mowa tu jest przede wszystkim o zeznaniach K.D., D.I., E.M., S.A. czy J.S.. Sąd prawidłowo uwzględnił też tę część wyjaśnień skazanego, w której wyjaśniał o swoim wykształceniu, tj. ukończeniu socjologii, zaprzeczeniu posiadania wykształcenia psychologicznego, prawniczego, nieuzyskania stopnia naukowego doktora. Sąd Rejonowy bardzo szczegółowo przeanalizował wyjaśnienia skazanego i jego aktywność procesową (w tym przedkładane dokumenty), uznając je – poza wskazanym wcześniej zakresem – za niewiarygodne.

Analiza sposobu przeprowadzenia kontroli instancyjnej przez Sąd odwoławczy, w zestawieniu z analizą uzasadnienia wyroku Sądu I instancji, prowadzi do wniosku, że nie doszło w tej sprawie do rażącego naruszenia

przepisów wskazanych w zarzutach kasacji, a Sąd odwoławczy zrealizował standard rzetelnej kontroli odwoławczej.

Niezasadne są również zarzuty z punktów I.3. i I.4., odnoszące się do kontroli odwoławczej w zakresie oddalenia wniosków dowodowych przez Sąd I instancji, jak również oddalenia wniosków dowodowych przez Sąd Okręgowy. Argumentację w tym względzie należy podzielić na trzy części: co do wniosku o przesłuchanie wskazanej imiennie w zarzucie z punktu I.3. A.W., co do pozostałych wniosków dowodowych oddalonych przez Sąd I instancji oraz co do wniosków dowodowych oddalonych przez Sąd odwoławczy.

Dla oceny, czy doszło w tej sprawie do rażącego naruszenia prawa w związku z brakiem bezpośredniego przesłuchania świadka A.W. należy wpierw prześledzić tok czynności związanych z jej przesłuchaniem. Świadek była wskazana do przesłuchania w akcie oskarżenia – nr 56 wykazu (k. 1827). Na rozprawie w dniu 18 maja 2022 r. Sąd Rejonowy zlecił przesłuchanie ww. świadka Sądowi Rejonowemu w Łowiczu w drodze pomocy prawnej z uwagi na znaczną odległość miejsca zamieszkania świadka od siedziby Sądu i możliwe znaczne trudności związane z dotarciem do Sądu właściwego (k. 3018v). Świadek została jednak wezwana do bezpośredniego przesłuchania przed Sądem Rejonowym w Bochni na rozprawę w dniu 6 lipca 2022 r. (k. 3055). Następnie w aktach znajduje się notatka urzędowa, z której wynika, że nie ma możliwości telefonicznego kontaktu ze świadkiem (k. 3070). Wezwanie na termin rozprawy w dniu 6 lipca 2022 r. nie zostało skutecznie doręczone (zwrot korespondencji k. 3075-3076). Świadek została wezwana na kolejny termin rozprawy w dniu 5 października 2022 r. za pośrednictwem poczty i Policji (k. 3093). Wezwanie to zostało skutecznie doręczone przez Policję (k. 3125). W odpowiedzi na wezwanie świadek nadesłała pismo, że nie jest w stanie stawić się na rozprawie z uwagi na stan zdrowia wraz z oświadczeniem, że wiedzę co do zachowań oskarżonego przekazała na przesłuchaniu w postępowaniu przygotowawczym (k. 3204). Na rozprawie w dniu 5 października 2022 r. Sąd z urzędu odstąpił od przesłuchania świadka w trybie pomocy prawnej, bowiem ustalono, że świadek obecnie zamieszkuje ok. 40 km od siedziby Sądu Rejonowego w Bochni (k. 3209). Na tym samym terminie oskarżony sprzeciwił się odczytaniu zeznań świadka (k. 3209, 3211). W konsekwencji Sąd

ponownie wezwał świadka zobowiązując do przedłożenia dokumentacji medycznej na okoliczność stanu zdrowia (k. 3211v). Wezwanie to zostało skutecznie doręczone przez Policję (k. 3232). Następnie w aktach sprawy znajduje się zapissek urzędowy, z którego wynika, że świadek skontaktowała się z Sądem *meriti* i przekazała, że znajduje się przed zabiegiem operacyjnym; ustalono termin przesłuchania w miejscu zamieszkania świadka (k. 3243). Kolejno w aktach znajduje się zapissek urzędowy, z którego wynika, że świadek zawiadomiła, że jest chora na covid – ustalono nowy termin przesłuchania w miejscu zamieszkania (k. 3340). Następnie w aktach znajduje się kolejny zapissek urzędowy – świadek poinformowała, że nadal jest chora, pracownik sekretariatu odnotował, że słuchać było kaszel i że świadek ledwo mówił; z zapisku wynika, że świadek leczy się onkologicznie i ma zaplanowaną kolejną operację, a także, iż zobowiązała się do przesłania kopii dokumentacji medycznej (k. 3361). Zgodnie z ww. zobowiązaniem świadek przedłożyła dokumentację leczenia onkologicznego (k. 3363 – koperta). Na kolejnym terminie rozprawy w dniu 20 grudnia 2022 r. oskarżony sprzeciwił się odczytaniu zeznań świadka (k. 3366v). Sąd postanowił odczytać zeznania świadka z postępowania przygotowawczego uznając, że przesłuchanie świadka nie jest możliwe z uwagi na jego stan zdrowia, a nie wiadomo, kiedy ta przeszkoda ustanie, uznając jednocześnie, że w swoich pismach, rozmowach telefonicznych oraz dokumentacją medyczną A.W. należycie udowodniła swój stan zdrowia (k. 3366v-3367).

Oceniając powyższy sposób procedowania Sąd odwoławczy wskazał, że ziściły się przesłanki do odstąpienia od bezpośredniego przesłuchania świadka, potwierdzone stosowną dokumentacją medyczną. Ma rację Sąd Okręgowy, że w świetle treści tej dokumentacji w sprawie brak było realnych podstaw do przyjęcia, że przesłuchanie świadka będzie możliwe w rozsądnym terminie. Nie było też żadnych podstaw, aby domniemywać, że sytuacja ta uległa zmianie w toku rozpoznawania apelacji, ledwie 4 miesiące po wydaniu wyroku przez Sąd Rejonowy. W orzecznictwie słusznie wskazuje się, że możliwość odczytania wcześniejszych zeznań świadka z uwagi na „niedającą się usunąć przeszkodę” w rozumieniu art. 391 § 1 k.p.k., może wynikać także ze stanu zdrowia świadka (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2001 r., IV KKN 395/00).

Dodatkowo trzeba zauważyć, że w kasacji nie wykazano dostatecznie, że odstąpienie od bezpośredniego przesłuchania tego jednego świadka i poprzestanie na odczytaniu jego zeznań złożonych w postępowaniu przygotowawczym mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Również w myśl art. 6 ust. 3 lit. d Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, na który powołuje się skarżący w kasacji, dopuszczalne jest odstąpienie od bezpośredniego przesłuchania świadka przed sądem, jeżeli takie przesłuchanie jest niemożliwe do przeprowadzenia z powodu faktycznej niedostępności świadka, o ile organ procesowy podjął należyte działania w celu zapewnienia stawienictwa świadka na rozprawę (por. m.in. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Gossa przeciwko Polsce z dnia 9 stycznia 2007 r., skarga nr 47986/99, punkty 57-65).

Z kolei co do inicjatywy dowodowej ze strony obrony należy podkreślić, że w toku postępowania przed Sądem Rejonowym zostało złożonych wiele wniosków dowodowych. W zarzucie z punktu I.4. mowa jest o oddaleniu wniosków dowodowych o przesłuchanie dwóch świadków: A.S. i P.G.. Wniosek o przesłuchanie pierwszego z tych świadków był składany przez oskarżonego (k. 2804; 2887), jak i jego obrońcę (k. 2785; 2891). W pisach zawierających wnioski dowodowe nie została wskazana konkretna teza dowodowa co do A.S., został on wymieniony w wykazie świadków, których przesłuchanie postulowała obrona. Sąd Rejonowy oddalił te wnioski dowodowe postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 5 października 2022 r. (3210-3210v). Sąd podniósł, że z uwagi na to, iż ogólnie wnioski dowodowe obrony zmierzały do wykazania kwalifikacji, kompetencji i skuteczności działań oskarżonego, są one nieistotne z punktu widzenia znamion zarzucanych oskarżonemu przestępstw. Następnie na terminie rozprawy w dniu 10 listopada 2022 r. (k. 3256v) obrońca oskarżonego podniósł, że Sąd *meriti* oddalił wniosek dowodowy o przesłuchanie A.S., natomiast obrona dotychczas nie wiedziała, że jest to były mąż M.D., która przesłuchana w ramach pomocy prawnej wypowiadała się negatywnie na temat kompetencji, zachowania i sposobu działania oskarżonego, co powinno prowadzić do przesłuchania tego świadka. Na terminie rozprawy w dniu 7 grudnia 2022 r. (k. 3354) obrońca oskarżonego wskazał, że jego oświadczenie, o którym mowa powyżej, stanowiło wniosek dowodowy o

przesłuchanie A.S. w charakterze świadka. Obrońca zaznaczył, że M.D. nie była klientem oskarżonego, natomiast klientem oskarżonego był jej mąż, a zatem wnioskowany świadek wie dokładnie jakie czynności i jakie działania oskarżony podejmował w jego sprawie, a M.D., jako przeciwnik procesowy A.S., siłą rzeczy mogła przedstawiać działania oskarżonego w złym świetle. Oskarżony poparł ten wniosek dowodowy swojego obrońcy (k. 3354v). Na terminie rozprawy w dniu 20 grudnia 2022 r. (k. 3367) Sąd Rejonowy oddalił ten wniosek dowodowy na podstawie art. 170 § 1 pkt 2 i 5 k.p.k., albowiem okoliczność objęta tezą dowodową nie miała znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, a wniosek zmierzał w sposób oczywisty do przedłużenia postępowania. Sąd podniósł, że wnioskowany świadek i jego małżonka M.D. nie mają w tej sprawie statusu pokrzywdzonych, jak również nie mieli kontaktu z osobami pokrzywdzonymi, czyny zarzucane oskarżonemu nie dotyczą wydarzeń, o których zeznawała M.D., dlatego też bezprzedmiotowym jest podejmowanie czynności celem ustalenia działań oskarżonego w sprawie A.S..

Co się zaś tyczy drugiego z ww. świadków, tj. P.G., wniosek o jego przesłuchanie został złożony przez oskarżonego na terminie rozprawy w dniu 20 grudnia 2022 r. (k. 3367-3367v). Oskarżony podniósł, że świadek może mieć wiedzę co do stanu zdrowia psychicznego pokrzywdzonego K.D. i związanych z nim jego zachowań. Oskarżony podał jednak, że nie wie, czy P.G. jest psychiatrą. Wniosek dowodowy oskarżonego został poparty przez jego obrońcę (k. 3367v). Sąd Rejonowy oddalił ten wniosek postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 20 grudnia 2022 r. (k. 3367v) jako zmierzający do przedłużenia postępowania. Uzasadniając swoją decyzję Sąd podkreślił, że K.D. został przesłuchany w toku postępowania, oskarżony próbował już kwestionować stan zdrowia psychicznego pokrzywdzonego, co nie znalazło potwierdzenia w toku podejmowanych czynności. Sąd zaakcentował też termin złożenia tego wniosku i uznał, że ten wniosek także z uwagi na zaawansowany etap postępowania (był to termin rozprawy, na którym finalnie zamknięto przewód sądowy i ogłoszono wyrok) zmierzał do przedłużenia postępowania.

Analiza przebiegu postępowania co do powyższych wniosków dowodowych prowadzi do wniosku, że nie doszło w tym przedmiocie do naruszenia prawa. Sąd Rejonowy każdorazowo rozpoznawał wnioski o przesłuchanie ww. świadków i

swoje decyzje należy argumentować. Tym samym także zaaprobowanie sposobu procedowania Sądu I instancji przez Sąd odwoławczy (ostatni akapit części 3.1. uzasadnienia) nie stanowiło rażącego naruszenia prawa, o którym mowa w art. 523 § 1 k.p.k.

Ponadto trzeba podkreślić, że każdy z pozostałych wniosków dowodowych obrony został prawidłowo rozpoznany przez Sąd I instancji. Dotyczy to wniosków wyszczególnionych w zarzucie z punktu I.4.:

- o przeprowadzenie dowodu z pisma z dnia 1 marca 2022 r.; o przesłuchanie świadków z dnia 30 marca 2022 r. (stanowiący doprecyzowanie pisma z dnia 1 marca 2022 r.) – te wnioski zostały oddalone postanowieniem na rozprawie w dniu 5 października 2022 r. (k. 3210-3210v), jako niemające znaczenia dla rozstrzygnięcia,
- o przeprowadzenie dowodów wskazanych w piśmie na k. 3349, tj. wniosek dotyczący pism w postaci m.in. petycji o zmianę przepisów dot. kontaktów rodziców z dziećmi, ulotki, pisma mającego potwierdzić, że oskarżony był pierwszym mediatorem w Polsce – wniosek został oddalony postanowieniem na rozprawie w dniu 20 grudnia 2022 r. (k. 3368) jako dotyczący dowodów niemających znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, zmierzający do przedłużenia postępowania i złożony po zakreślonym przez Sąd terminie,
- o przeprowadzenie dowodów: z pisma Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 14 grudnia 2017 r., dokumentu zatytułowanego: „uzasadnienie”, „plan opieki rodzicielskiej”, fragmentu podręcznika dla mediatorów – wniosek oddalony postanowieniem na rozprawie w dniu 20 grudnia 2022 r. (k. 3369) z argumentacją, że te pisma nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, zmierzają do przedłużenia postępowania i zostały złożone po zakreślonym przez Sąd terminie,
- o przeprowadzenie dowodu z dokumentu „uzupełnienie maila” – oddalony postanowieniem na rozprawie w dniu 20 grudnia 2022 r. (k. 3370), jako zmierzający do przedłużenia postępowania i złożony po zakreślonym przez Sąd terminie,
- o przeprowadzenie dowodów z pism z rozprawy w dniu 20 grudnia 2022 r. – oddalony postanowieniem wydanym na tej rozprawie (k. 3370) – w tym pliku dokumentów znajdowały się m.in. ulotki Ministerstwa Sprawiedliwości, pusty notatnik, pisma z innych spraw, pusty wniosek o wydanie Karty Dużej Rodziny,

numer tygodnika P.– wniosek oddalony jako zmierzający do przedłużenia postępowania i złożony po zakreślonym przez Sąd terminie.

Sąd odwoławczy zasadnie stwierdził, że Sąd *meriti* rozpoznał wszystkie wnioski dowodowe i każdorazowo uzasadniał zapadające w tym przedmiocie postanowienia w sposób adekwatny do treści wniosku dowodowego i sytuacji procesowej. Oskarżony składał bardzo dużo wniosków dowodowych, bardzo różnych i często niezwiązanych bezpośrednio ze sprawą. Sąd *meriti*, nawet w sytuacji złożenia wniosku o przeprowadzenie dowodu *prima facie* niezwiązanego bezpośrednio ze sprawą, wzywał oskarżonego do precyzowania tez dowodowych, wykazania związku ze sprawą lub danych świadków. Postanowienia o oddaleniu wniosków dowodowych nie zawierały wyłącznie przytoczenia treści przesłanki oddalenia wniosku dowodowego z art. 170 k.p.k., ale zazwyczaj odnosiły się do okoliczności sprawy i dawały odpowiedź na pytanie, dlaczego wniosek nie jest zasadny.

Co się zaś tyczy wniosków oddalonych bezpośrednio przez Sąd odwoławczy, to oddalił on wnioski składane na rozprawie apelacyjnej, tj. wnioski o przeprowadzenie dowodów z licznych dokumentów (koperty w t. XVII), argumentując, że złożenie dowodów z dokumentów dopiero na etapie postępowania odwoławczego, mając na względzie kontekst procesowy sprawy, co należy rozumieć jako przyjętą przez oskarżonego taktykę procesową, ewidentnie zmierza do przedłużania postępowania. Jest to stanowisko słuszne. Zwłaszcza w sytuacji, gdy oskarżony nie wskazał, co to za dokumenty, nie powołał co do nich konkretnej tezy dowodowej. Na rozprawie odwoławczej Sąd Okręgowy oddalił również wnioski dowodowe zawarte w apelacji, stanowiące powtórzenie wniosków dowodowych oddalonych przez Sąd I instancji. Jak wykazano powyżej, stanowisko zajęte finalnie w tym przedmiocie przez Sąd odwoławczy, było trafne.

Podsumowując rozważania w przedmiocie wniosków dowodowych, należy wskazać, że Sąd odwoławczy nie dopuścił się rażącego naruszenia prawa, w sposób o którym mowa w art. 523 § 1 k.k., akceptując oddalenie wniosków dowodowych przez Sąd I instancji, jak również samodzielnie oddalając wnioski dowodowe na rozprawie odwoławczej. W kasacji skarżący nie wykazał też, że oddalenie ww. wniosków dowodowych mogło mieć istotny wpływ na treść

orzeczenia. Oskarżony składał bardzo liczne wnioski dowodowe, były to często wnioski dotyczące okoliczności niezwiązanych ze sprawą i niemogących przyczynić się do poczynienia prawidłowych ustaleń faktycznych w tej konkretnej sprawie (jako przykład takiego wniosku Sąd Okręgowy słusznie podał wniosek o przesłuchanie w charakterze świadka prof. A.Z. oraz Ministra Sprawiedliwości).

Ostatni z zarzutów kasacji nie jest prawidłowo sformułowany. Trzeba mieć na uwadze, że Sąd Okręgowy utrzymał zaskarżony wyrok w mocy, a więc nie stosował przepisów prawa materialnego (wskazanego w zarzucie art. 53 k.k.), a jedynie kontrolował orzeczony wymiar kary i środków karnych przez Sąd I instancji. Gdyby, przez pryzmat uzasadnienia i z uwagi na kierunek kasacji, potraktować ten zarzut jako zarzut nierzetelnej kontroli odwoławczej co do wymiaru kary i środka karnego, to również jest on bezzasadny. Sąd odwoławczy wypowiedział się w tym przedmiocie w punkcie 3.3. uzasadnienia. Zasadnie podkreślił tam, że kary jednostkowe i kara łączna zostały wymierzone w dolnych granicach ustawowego zagrożenia, pomimo tego, że przestępstwa zostały popełnione na szkodę kilku osób, wiązały się z osiągnięciem korzyści majątkowej i nadużyciem zaufania pokrzywdzonych. Co do środka karnego, Sąd odwoławczy słusznie powołał się na to, że spełnione zostały ustawowe przesłanki orzeczenia tego środka.

Podsumowując, wszystkie zarzuty kasacji okazały się oczywiście bezzasadne, co doprowadziło do oddalenia kasacji w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

Sąd Najwyższy postanowił zwolnić skazanego od kosztów sądowych postępowania kasacyjnego kierując się jego aktualną sytuacją i zasadami słuszności.

Uwzględniając wniosek obrońcy z urzędu skazanego, na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o advokaturze (t.j. Dz. U. 2022, poz. 1184 ze zm.) w zw. z § 17 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (t.j. Dz. U. 2019, poz. 18 ze zm.) zasądzono na jego rzecz kwotę 442,80 złotych, w tym VAT, tytułem wynagrodzenia za sporządzenie i wniesienie kasacji.

Mając na uwadze powyższe należało orzec jak w części dyspozytywnej postanowienia.

(TM)

[a]